

Asociace bezpečná škola

Newsletter 1/2023

Pravidelný čtvrtletník pro členy asociace

Datum: 30. března 2023

Slovo prezidenta asociace

Vážení čtenáři

Násilí ve školách a školských zařízeních je vážným sociálním problémem, který má negativní dopady na psychické i fyzické zdraví žáků, pedagogů i rodičů. Podle některých studií se v posledních pěti letech zvýšila frekvence i intenzita násilných projevů mezi žáky i vůči učitelům. Násilí ve školách má negativní důsledky pro celou společnost a vyžaduje společné úsilí všech zúčastněných stran k jeho snižování a eliminaci. Z pohledu médií a čtenářů mohou být články v médiích o násilí a útocích ve školách „zajímavé“ a obchodně vděčné. Jako asociace nicméně silně apelujeme na to, aby se takové činy nemedia- lizovaly. Jeden z důvodů tohoto apelu je takzvaný „copycat efekt“.

Copycat efekt je jev, kdy jedinec napodobuje nebo opakuje zločin nebo sebevraždu, kterou viděl nebo slyšel v médiích. Obecně odkazuje na „sílu masové komunikace a kultury vytvářet epidemii podobných chování“. Copycat efekt může být motivován touhou po slávě, identifikaci s pachatelem nebo obětí, frustrací, depresí nebo imitací kulturních vzorů. Nebezpečím tohoto efektu je, že může zvyšovat počet zločinů nebo sebevražd v populaci tím, že poskytuje modely nebo motivaci pro potenciální pachatele nebo oběti. Někteří odborníci doporučují médiím dodržovat etické normy při informování o těchto událostech a vyhnout se senzacionalismu, glorifikaci pachatelů nebo podrobnostem o metodách či motivech. Také je důležité poskytovat prevenci a pomoc osobám trpícím duševními problémy nebo sociálním vyloučením.

Ing. Libor Sladký
Prezident Asociace bezpečná škola

Obsah čísla 1/2023

Nová evropská norma	1
Slovensko navazuje spolupráci	2
Nenávistné kampaně	2
I takhle se „baví“ česká mládež	3

Vydavatel:
Asociace bezpečná škola, z.s.
Hory 106, Karlovy Vary 360 01
+420 353 235 712
info@asociacebezpecnaskola.cz
www.asociacebezpecnaskola.cz

Nová evropská norma prevence kriminality

V říjnu loňského roku v Praze jednali experti na prevenci kriminality na konferenci k tématu „Jak zajistit bezpečnost ve městech pomocí nástrojů prevence kriminality, například využitím úprav městského prostředí?“ To bylo hlavní téma mezinárodní odborné konference, která se v Praze uskutečnila v rámci předsednictví ČR v Radě EU.

Ve čtvrtek 6. října 2022 uspořádalo v Praze Ministerstvo vnitra ČR odbornou konferenci „Městské prostředí – bezpečnostní hrozba, nebo příležitost pro prevenci?“. Odborníci na ní mimo jiné představili koncepty prevence kriminality, které pracují s přizpůsobováním městského prostředí, jako jsou realizace a design staveb nebo územní plánování, a to například prostřednictvím architektonického, sousedského, sociálního nebo kulturního a psychologického prostředí. Diskutovalo se o konkrétních řešeních a jejich přínosech pro bezpečnost a prevenci kriminality ve městech i o zapojení těchto konceptů do práce policie při zajišťování bezpečí na místní úrovni.

„Mezi cíle prevence kriminality patří vytváření bezpečnějšího prostředí a zlepšování kvality života. Jde o to, dostat se ke kořenům zločinu tím, že budeme zkoumat místa, kde se zločin odehrává, a snažit se mu předcházet například tím, že budeme architekturu či rekonstrukci městského prostředí plánovat s využitím konceptů prevence kriminality a příkladů dobře fungujících v praxi,“ uvedl Michal Barbořík, ředitel odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Konferenci pořádalo Ministerstvo vnitra ČR ve spolupráci s Českou agenturou pro standardizaci a sekretariátem Evropské komise pro standardizaci – Technické komise 325.

Součástí takové situační prevence kriminality je i využívání postupů a metod stanovených v evropských technických bezpečnostních normách. Tyto normy, které vycházejí z principů environmentálního designu, počítají s konkrétními opatřeními už při plánování a navrhování staveb, budov, veřejných prostranství, ale i prostředků a staveb hromadné dopravy. „Je třeba plánovat a navrhovat tyto prostory a prostranství tak, abychom dbali na bez-

pečnostní pravidla a aby bezpečnost lidem garantoval už samotný návrh,“ připomněla Alena Šimková, předsedkyně Evropské komise pro standardizaci – Technické komise 325 „Prevence kriminality při plánování městské výstavby a navrhování budov“.

Cílem této konference i prioritou Ministerstva vnitra ČR týkající se českých měst i aktivit na evropské úrovni je rozšiřovat tyto preventivní přístupy mezi odborníky. Kromě preventistů a bezpečnostních složek se jedná třeba i o architektky, projektanty, designéry, územní plánovače, majitele a správce budov a veřejných prostranství, kriminology, sociology či psychology.

V návaznosti na aktivity související s propagací závěrů CPTED konference si vás dovoluji informovat o nejnovějším vývoji kolem norem EN 14383-2 a EN 14383-6.

Obě normy byly na konferenci široce prezentovány jejími zpracovateli z odborné pracovní skupiny, která působí v rámci technické normalizační komise CEN/TC 325. Odkaz na normu byl podle pravidel CEN zveřejněn dne 14. 12. 2022. Náhled na normu 14383-2 je zde CEN - CEN/TC 325 (cencenelec.eu)

Práce na normě pro „veřejná prostranství“ CEN/TS 14383-2 Crime prevention through building design, urban planning and City maintenance – Principles and procedures byly dovedeny do finální verze, která byla předložena k hlasování. Norma byla dne 13. 10. 2022 přijata a zveřejněna 14. 12. 2022.

Další důležitou evropskou normu připravila, zpracovala a úspěšně dovedla ke schválení WG 3 TC 325 – normu prevence kriminality, technickou specifikaci – ČSN P CEN/TS 14386-6 „Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov – Část 6: Školy a vzdělávací instituce“. Zde odvedli odborníci z České republiky velký kus práce v součinnosti se členy WG 3 TC 325.

Pokračování článku na straně 2

V souvislosti s několika incidenty ve slovenských školách na podzim roku 2022 se i naši nejbližší sousedé rozhodli začít řešit bezpečnost ve školách systémově. Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR přistupuje k bezpečnosti ve školách z pohledu normy ČSN 73 4400 / Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení. Zástupci odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra SR se obrátili na své české kolegy se žádostí o spolupráci v oblasti bezpečnosti škol a předání informací a zkušeností z ČR, kde se tématu bezpečnosti ve školách odbor prevence kriminality věnuje již od roku 2016.

Za tímto účelem se uskutečnila v úterý 21. února 2023 videokonference, které se vedle zástupců výše zmínovaných obou ministerstev zúčastnili za českou stranu i zástupci Asociace bezpečná škola, z. s., která mimo jiné vytvořila Metodiku pro aplikaci nové technické normy ČSN 73 4400. Asociace bezpečná škola zrealizovala velké množství bezpečnostních auditů škol a školských zařízení, stovky vzdělávacích seminářů k bezpečnosti ve školách a to vše na základě normy ČSN 73 4400. Na online setkání by měla v nejbližší době navázat i osobní návštěva zástupců slovenského ministerstva vnitra v České republice.

JUDr. Milan Fára

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra

Členství zdarma

Od letošního roku jsme se rozhodli, že školy a školská zařízení budou mít členství zcela zdarma. Co přináší školám členství v Asociaci bezpečná škola z.s.?

Budete pravidelně informováni o změnách a podpůrných programech z Ministerstva vnitra, odboru prevence kriminality, popřípadě dalších neziskových a příspěvkových organizací. Zahrneme Vás do pravidelné evaluace k vyhodnocení strategických cílů. Systematické shromažďování a analýzy informací v oblasti bezpečnosti ve školách odhalí, jaký je skutečný stav bezpečí ve školách a s tím související plánování, uspokojení potřeb k zajištění režimovo-technických prostředků. Vyhodnocení bude předáno Ministerstvu vnitra, popřípadě složkám IZS, aby dokázaly reagovat na skutečné potřeby škol, při nastavování metodických pokynů školám.

Příhlášky jsou k dispozici na stránkách:

<https://www.asociacebezpecnaskola.cz/>

Vyplněné zašlete na email:

sladka@asociacebezpecnaskola.cz

V dalších vydáních newsletteru vás budeme pravidelně informovat o zajímavých projektech Asociace bezpečná škola.

Bc. Jitka Sladká, člen představenstva

Pokračování článku ze strany 1

Dle OZNÁMENÍ č. 110/22 Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví o zahájení zpracování návrhů českých technických norem a na základě § 6 zákona č. 22/1997 Sb. zveřejňuje Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví seznam úkolů tvorby českých technických norem, nově zařazených do plánu. Kdo má zájem stát se účastníkem připomínkového řízení k návrhům konkrétních českých technických norem, nechť se přihlásí do 4 týdnů od zveřejnění u zpracovatele návrhu, jehož adresa je v níže uvedeném seznamu, popřípadě prostřednictvím e-mailu na adrese normalizace@agentura-cas.cz. Návrhy ČSN mohou zpracovatelé účastníkům (s výjimkou věcně příslušných ministerstev nebo jiných ústředních správních úřadů a příslušných technických normalizačních komisí) poskytovat za úhradu režijních nákladů (rozmnožení, poštovné). Současně se upozorňuje, že úkoly tvorby českých technických norem může zpracovávat jen organizace nebo občan, s nimiž to Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví prostřednictvím České agentury pro standardizaci, s p. o., dohodl a u nichž oznámil ve Věstníku ÚNMZ zahá-

jení prací s uvedením zpracovatele. Návrhy českých technických norem, u nichž by obě tyto podmínky nebyly splněny, nemohou být schváleny. U úkolů označených **) se předpokládá převzetí evropské normy schválením k přímému používání jako ČSN podle 7.3.3 MPN 1:2011.

Naše předmětná norma je zapsána na straně číslo 39 Věstníku 11/22. Konkrétně zde stojí, že jde o úkol číslo 73/0068/22, přiděleno TNK: 148 Prevence kriminality – Plánování městské výstavby a navrhování budov – Část 6: Školy a vzdělávací instituce. Přejímaný mezinárodní dokument: CEN/TS 14383-6:2022 **)

Zpracovatel: Česká agentura pro standardizaci, státní příspěvková organizace, Biskupský dvůr 1148/5, 110 00 Praha 1. I proto se již připravuje jednání TNK č. 148, kde bude problematika „souběhu“ obou norem, tedy zmínované 14383-6 a již delší dobu platné ČSN 73 4400, diskutována. Obě nové normy prevence kriminality najdete na ČSN online pro jednotlivé registrované uživatele (agentura-cas.cz), kde se normy dají za úplaty stáhnout.

Autor: JUDr. Tomáš Koníček
Nezávislý bezpečnostní expert

Nenávistné kampaně a dezinformace

Šíření nenávisti a dezinformací především v kybernetickém prostoru začíná být určitým bezpečnostním rizikem, a to nejen pro Českou republiku (dále jen ČR), ale i pro ostatní demokratické státy. Snadný přístup občanů do sítě internet pomocí mobilních telefonů a dalších technologií přehlčuje každého nadmírou informací. Obsah šířených zpráv nemusí být vždy založen na pravdivém základě a je na každém čtenáři, aby se vyvaroval tzv. misinformací, hoaxů a konspiračních teorií, které se snaží ovlivnit jeho mysl a směřovat ho k určitému radikálnímu názoru nebo v něm vzbudit nenávist.

Česká republika vnímá dezinformace a hybridní hrozby v 21. století jako bezpečnostní riziko. Této problematice byl věnován prostor již v roce 2016 ve strategickém materiálu „Audit ná-

rodní bezpečnosti“, který do Bezpečnostní rady státu předložilo Ministerstvo vnitra ČR. Samotná dezinformace je na webových stránkách Ministerstva vnitra definována jako systematické a úmyslné klamání. Pojem dezinformace znamená šíření záměrně nepravdivých informací, obzvláště pak státními aktéry nebo jejich odnožemi, vůči cizímu státu nebo vůči médiím, s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory těch, kteří je přijímají. Zajímavou skutečností je, že tento dnes mezinárodně užívaný pojem může pocházet z ruského výrazu дезинформация [dezinformacija], který byl poprvé zaznamenán v roce 1949 (jak uvádí např. Oxford English Dictionary).

Pokračování článku na straně 4

Covid-19, válka na Ukrajině, energetická krize, rozvírající se nůžky sociální nejistoty, dezinformace, radikalismus... Toto všechno řeší dospělí a řeší to i před svými dětmi. A to má nepochybně velký vliv na jejich vývoj. Tím, jak si neumějí s vyjmenovanými problémy poradit dospělí, neumějí to ani děti a mládež.

Společenská nervozita přináší zvýšené množství verbální agrese, roste počet výhrůžek a bohužel i fyzických napadení. Množství varovných signálů je krajně znepokojivé a situace se bude nepochybně ještě zhoršovat.

Někteří rodiče mají pocit, že stát, škola i další instituce mají jejich děti vychovávat. Někteří se na tom chtějí málo nebo minimálně aktivně podílet, v horším případě vám přijdou do školy vynadat, ne-li vás napadnout, protože mají pocit, že jim „přinášíte problémy“. Některé děti nechodí na obědy nebo na kroužky, a to samozřejmě nejen z finančních důvodů, a pak se následně se „baví po svém“.

Navíc se doba výrazně posunula, máme zde generaci Z, která vyrůstá na sociálních sítích. Na nich vidí různé příspěvky tzv. influencerů, kteří jim ukazují bezchybný a skvělý život plný nejdražšího vybavení od oblečení až po elektroniku. Děti pak touží mít to taky, zkrátka mít ten úspěch. V neposlední řadě na děti a mládež významně působí sociální sítě různými „pranky“, jako například splň výzvu, challenge.

V článku bych se chtěl zaměřit na tzv. mikrokulturu „mall junkies“, jenž vytváří svou prostorovou identitu v novém prostředí nákupního centra.

Tato mikrokultura vykazuje všechny typické znaky pubescentní či adolescentní vývojové fáze osobnosti, kdy jedinec přijímá chování svých vrstevníků v rámci unikátní prostorové niky a v rámci umělého fyzického maloobchodního prostředí.

Do obchodních center je láká vše na jednom místě, ať už se jedná o občerstvení, relaxační zóny, free Wi-Fi, místo pro setkávání a zábavu. Takový mikrosvět dokonalosti, kde získávají pocit svobody, bezpečí, dospělosti a nezávislosti.

U vznikajících dětských gangů existují i hrozby v rámci prevence kriminality. Děti a mladiství páchají v obchodních centrech různou kriminalitu. Začíná to

„pouštěním“ hlasité hudby, hraním fotbalu v obchodním centru, vypínáním eskalátorů, jízdou na koloběžkách či na skateboardu mezi nakupujícími. Mladiství pak pořádají v podzemních garážích závody v autech.

Pokračuje to šikanou nakupujících, zaměstnanců obchodů i zaměstnanců bezpečnostních služeb natáčením na video. Kradou, včetně kapesních krádeží, šikanují své spolužáky, pořádají organizované „rvačky“ a v neposlední řadě využívají prostor obchodních center k aplikaci drog.

„CÍL: NATOČIT A UMÍSTIT NA SOCIÁLNÍ SÍTĚ, MÍT SLEDUJÍCÍ, MÍT RESPEKT, MÍT PENÍZE ZA ODBĚR...“

Na sociálních sítích se objevují výzvy, které mají děti a mládež plnit, následně jsou za ně odměněni počtem sledujících. Ti úspěšní dostávají peníze „za odběr“. To pro děti znamená velké „měřítko“.

Zde je výčet z médií:

Pardubický deník:

Jde o takové ty výzvy. Teď je oblíbené, že teenageři chodí do jídelních koutků a berou lidem jídlo z talíře. Někdo si třeba dá kuře, oni mu seberou kuřecí stehýnko a utečou s tím.

Idnes:

Výzva v uzavřené skupině na sociální síti způsobila, že část dětí ze základní školy v Českých Budějovicích začala krást. Plní tzv. challenge. Cílem je sebrat nějakou věc v hodnotě 200–300 Kč, a to například v obchodním centru. Případem se už zabývá i policie.

Irozhlas:

Nepřespávejte v našich prodejnách, žádá obchodní řetězec. Noc v obchodě chtěla letos strávit desítky lidí.

Co je mnohem horší, jsou výzvy na sociálních sítích, které ohrožují zdraví a život, typu:

Sněž výkaly a dostaneš finanční odměnu.

Choking Challenge – vyzývá, abyste se samostatně/vzájemně škrtili až do bezvědomí a dokázali tak, že máte odvahu, přičemž se počítá s tím, že se z bezvědomí rychle probudíte, což ale nemusí být pravda a několik dětí za to již zaplatilo životem.

Objevila se i výzva Chapstick Challenge, která vyzývá teenagery, aby si zakoupili balzám na rty, použili ho pokaždé, když se jim stane nějaká nepříjemnost, a ve chvíli, kdy jim balzám dojde, aby si vzali vlastní život.

Ano, bohužel i smrtí nebo vážným poškozením zdraví to může končit, ale nejen těch, kdo nějaké výzvy plní, ale i smrtí jejich blízkých, šikanovaných spolužáků nebo učitelů v případě, kdy popsané předchozí chování dětí a mladistvých v článku není řešeno a kdy se postupně může vyvinout ve ztrátu nejvyšší, ve ztrátu života.

Autor: Jaromír Průša

ASIS International, Česká a Slovenská republika

Pokračování článku ze strany 2

Fenomén dezinformací již není pro nás, občany ČR, neznámým tématem. V průběhu posledních let jsme nasbírali spoustu zkušeností, například v rámci pandemie covidu-19, v souvislosti s probíhající válkou na Ukrajině a v současné době i v rámci probíhajících prezidentských voleb, kdy mediální prostor a sociální sítě v kybernetickém prostoru byly přehlacené zavádějícími informacemi, které měly ovlivnit naše rozhodování. Zde je zapotřebí si uvědomit, že kybernetický prostor se pro značnou část voličů, bez věkového omezení, stal hlavním informačním pramenem a zároveň životním prostorem, kde je možné prožívat část svého života a sdílet své názory a přesvědčení se svým okolím. Lidé se prostřednictvím kybernetického prostoru naučili být co nejrychleji informováni a co nejrychleji informovat své okolí o svých pocitech, zážitcích a politickém přesvědčení. S rychlým technologickým pokrokem je zapotřebí si uvědomit, že jsme již začali psát novou kapitolu dějin vznikajícího nového životního prostoru, který je znám jako kybernetický svět.

Demokratický stát, jenž se řídí svou ústavou a listinou základních práv a svobod, ve které zaručuje svobodu projevu, musí mít vytvořené nástroje k tomu, jak tato práva zaručit a zároveň jak zamezit překračování zdravé míry svobody projevu, kdy dochází k nežádoucím projevům a překračování zákona. Na řešení problematiky nenávistných projevů nebo záměrného zveřejňování klamavých zpráv může být nahlíženo z několika úhlů. Z pohledu vnitřní bezpečnosti státu, etické výchovy společnosti, profesionality sdělovacích prostředků nebo bezpečnostních složek státu.

Pro boj s hybridními hrozbami bylo ze strany Ministerstva vnitra vytvořeno tzv. Centrum pro terorismus a hybridní hrozby (CTHH), jehož úkolem podle internetových stránek bylo „řešení hybridních hrozeb, majících vliv na bezpečnost České republiky a zároveň spadající do oblasti působnosti Ministerstva vnitra, jako je například oblast terorismu, útoků na měkké cíle nebo bezpečnostních aspektů migrace, extremismu, hromadných akcí, narušování veřejného pořádku a různých trestných činností či bezpečnostních aspektů dezinformačních kampaní se vztahem k vnitřní bezpečnosti státu. Centrum

vzniklo na základě doporučení Auditů národní bezpečnosti schváleného vládou.“ CTHH bylo zřízeno rozhodnutím ministra vnitra Milana Chovance k 1. lednu 2017, a to na základě Auditů národní bezpečnosti a v souladu s Bezpečnostní strategií České republiky z roku 2015. V současné době nese tento orgán název Centrum pro hybridní hrozby (CHH).

Silným a méně známým nástrojem pro boj s hybridními hrozbami i v podobě dezinformací je tzv. „Odborná pracovní skupina BRS pro čelení hybridnímu působení“. Tato skupina je určena k meziresortní výměně informací i koordinaci řešení v oblasti čelení hybridnímu působení a historicky vznikla v návaznosti na vznik CTHH usnesením BRS ze dne 8. března 2017 č. 9.

Z výše uvedeného vyplývá, že bezpečnostní systém ČR má a vytváří nové nástroje, které by mu měly být nápomocny problematiku nenávistných projevů a dezinformací řešit. Dalším krokem by měl být důraz na prevenci. Na prevenci cílí od roku 2021 i Evropská komise, která publikovala vzdělávací pomůcku, jež umožňuje učitelům pomocí interaktivního vzdělávacího programu naučit své žáky rozpoznat nebezpečí představované dezinformacemi na internetu a sociálních sítích. Sada nástrojů přispívá k mediální gramotnosti žáků, nabádá je ke kritickému přístupu k informacím i k tomu, aby k ověřování zpráv podněcovali i své vrstevníky a další lidi ve svém okolí. Právě výuka kritického myšlení na školách, počínaje základními školami, by měla být nápomocna rozšířit okruh znalostí žáků základní školy a rozvíjet jejich pohled na nenávistné projevy a šíření dezinformací v kybernetickém prostoru, který tak často navštěvují prostřednictvím sociálních sítí a počítačových her. V rámci výukového programu je možné citlivě nasimulovat problémové situace, které následně žáci musí řešit jednotlivě či v kolektivu, tedy zaměřit se na samotný proces řešení konfliktních situací vznikajících ve světě, který jim zprostředkovává současná výpočetní technologie připojená do sítě internet.

Získání zkušeností v tomto ohledu může napomoci i snížení vlivu radikalizace, která je mířena na žáky základních a středních škol. Některé radikální skupiny vytvářejí cílené dezinformační a nenávistné kampaně, které prezentují na soci-

álních sítích navštěvovaných právě mladými lidmi, aby ovlivnili jejich názorový směr a vnímání světa kolem. Často se tyto skupiny zastřešují dobrovolnými aktivitami a líbivými tématy v podobě ekologie, charity nebo národoveckými tématy, kdy dochází k překrucování historických faktů.

Jednou ze zemí, kde je možné se inspirovat, je Finsko, které vnímá falešné zprávy jako přímé ohrožení demokratických základů. Finský národ byl vyhodnocen jako jeden z nejodolnějších vůči falešným zprávám. Boj s falešnými zprávami bere natolik vážně, že se o něm učí na základních školách a zavedlo v roce 2016 tento předmět do národních osnov. V hodinách matematiky se žáci učí, jak snadné je lhát pomocí statistiky. Ve výtvarné výchově vidí, jak lze manipulovat s významem obrazu. V dějepise analyzují pozoruhodné propagandistické kampaně a učitelé finštiny s nimi pracují na mnoha způsobech, jak lze slova použít k matení, klamání a obelhávání. Mladým generacím je tak vštěpováno kritické myšlení, ověřování faktů, interpretace a vyhodnocování všech informací, které se k nim dostanou. Učební osnovy jsou součástí jedinečné rozsáhlé strategie, kterou finská vláda vypracovala po roce 2014, kdy se země poprvé stala terčem falešných zpráv svého ruského souseda.

Je velmi důležité zaměřit se na rizikové oblasti a řešit je preventivními kroky, kdy ve výuce a vzdělání lze spatřovat budoucnost následujících generací a vyvarovat se vytváření institucí, které mají za úkol hodnotit, co je pravda a co je lež. Cílem by mělo být dosažení takové úrovně, že jedinec sám bude schopen rozeznat, a to pomocí kritického myšlení, v čem spočívá nebezpečí falešné zprávy, a adekvátně na ně dokázat reagovat.

Autor: Mgr. Lukáš Vilím, Ph.D.

